

DFØ-notat 2022:3
oktober 2022

Spisset områdegjennomgang

Enkeltstående tilskudd – offentlig versjon

Innhold

1 Oppsummering og anbefalinger	2
1.1 Bakgrunn.....	2
1.2 Resultater og anbefalinger	2
2 Hva er tilskudd?	3
2.1 Enkeltstående tilskudd - et unntak i tilskuddsforvaltningen.....	3
2.2 Omfang av enkeltstående tilskudd	4
2.3 Risiko ved enkeltstående tilskudd	4
2.4 Retningslinjer for omtale i budsjettforslaget	5
3 Trekk ved dagens praksis	6
3.1 Lav terskel for å bruke unntaksbestemmelsen	6
3.2 Variasjoner i praksis og begrepsbruk – manglende kjennskap til regelverket?	7
3.3 Enkeltstående tilskudd eller anskaffelse?	7
3.4 Manglende oversikt og samordning	7
3.5 Forholdet til Stortinget.....	8
4 Veien videre – forslag til tiltak.....	9
4.1 Vurdere regelverksendring.....	9
4.2 Kompetansehevende tiltak i forvaltningen	9
4.3 Veiledning om forholdet mellom tilskudd og anskaffelse	10
4.4 Samlet oversikt over statlige tilskudd	10
4.5 Jevnlig vurdering av den samlede porteføljen	10
4.6 Særskilt oppfølging av enkelte departementer	11
4.7 Orienterer Stortinget om pågående arbeid med enkeltstående tilskudd	11

1 Oppsummering og anbefalinger

1.1 Bakgrunn

Spissede områdegjennomganger kjennetegnes av kort gjennomføringstid, gjerne mellom budsjettkonferanser. Den korte gjennomføringstiden legger føringer for hvor omfattende og dyptgående analyser det er mulig å gjennomføre.

Områdegjennomgangen skal legge til rette for at endringer knyttet til enkeltstående tilskudd gjøres på en helhetlig måte og bedre etterlevelse av økonomiregelverket, blant annet gjennom at omfanget av enkeltstående tilskudd reduseres. Områdegjennomgangen skal også gi innsikt i dagens praksis på området som grunnlag for videre veiledning og eventuelt utvikling av økonomiregelverket.

Områdegjennomgangen har vært organisert med en departementsgruppe bestående av Finansdepartementet (FIN), Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD), Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) og Kunnskapsdepartementet (KD). FIN har ledet gjennomgangen med DFØ som sekretariat. DFØ deltar også som regelverksforvalter for reglement og bestemmelser om økonomistyring i staten. Gjennomgangen av praksis i departementene er begrenset til departementenes innrapportering som følge av en bestilling sendt ut som del av områdegjennomgangen.

1.2 Resultater og anbefalinger

DFØ anbefaler at det arbeides videre med å ramme inn og redusere bruken av enkeltstående tilskudd. Vi foreslår følgende tiltak (se utdyping i punkt 5):

- Vurdere regelverksendring for å tydeliggjøre føringene for bruk av enkeltstående tilskudd
- Veilede for å øke kjennskap til regelverket og kompetanse i tilskuddsforvaltningen, herunder særskilt dialog med enkelte departementer om deres nåværende praksis
- Utvikle veiledning om forholdet mellom tilskudd og anskaffelser
- Etablere oversikt over statlige tilskudd for bedre samordning, oppfølging og kontroll
- Etablere mekanismer for jevnlig gjennomgang av enkeltstående tilskudd, og/eller mekanismer som faser ut tilskudd etter en gitt tid.

2 Hva er tilskudd?

Tilskudd er et virkemiddel for å få til samfunnsmessige endringer og opprettholde sentrale funksjoner i samfunnet. Statlige tilskudd defineres som overføringer fra statsbudsjettet normalt til mottakere utenfor staten for å nå bestemte mål, og som ikke er anskaffelse eller stønad.

Hensynet til forvaltningsverdiene og effektiv ressursbruk er viktig for å ivareta legitimitet i statlig tilskuddsforvaltning og tillit til forvaltningen. Utforming og forvaltning av statlig tilskudd er nærmere regulert i bestemmelsene om økonomistyring i staten. Hovedregelen er at tilskudd skal gis fra en tilskuddsordning der en bevilgning blir utlyst og fordeles på flere mottakere på grunnlag av åpne søknadsprosesser og kjente tildelingskriterier. Tilskuddsordningen skal ha et regelverk der blant annet mål, målgruppe, kriterier for måloppnåelse og tildelingskriterier framgår. Behandling av søknader og tildeling av tilskudd skal dokumenteres.

Å yte tilskudd gjennom ordninger vil normalt sett legge til rette for effektiv ressursbruk ved at tilskudd gis til de beste søknadene. En tilskuddsordning bidrar dermed til å ivareta likebehandling, transparens, effektivitet og etterprøvnbarhet i forvaltningen. Hvis unntaksbestemmelsen om enkeltstående tilskudd benyttes, er det viktig at dette gjøres på en måte som ivaretar de samme verdiene.

2.1 Enkeltstående tilskudd - et unntak i tilskuddsforvaltningen

Enkeltstående tilskudd er tilskudd som er øremerket til mottakeren uten å være utlyst fra en tilskuddsordning. Øremerking skjer ved at mottaker blir navngitt i bevilgningsvedtaket eller omtalt i budsjettproposisjonen. Unntaksbestemmelsen framgår av punkt 6.4.2 bokstav a:

6.4.2 Andre unntak

Bestemmelsene i punkt 6.2 og 6.3 er fastsatt for en normalsituasjon der en tilskuddsbevilgning skal fordeles på flere søkere på grunnlag av åpne søknadsprosesser og kjente tildelingskriterier. Det vil forekomme tilfeller der enkelte av disse bestemmelsene ikke er aktuelle ut fra tilskuddsbevilgningens karakter:

a) Ved enkeltstående tilskudd der tilskuddsmottakeren er navngitt i bevilgningsvedtaket eller omtalt i budsjettproposisjonen på en slik måte at tilskuddsbevilgningen må anses øremerket for vedkommende, kan departementet gjøre unntak fra følgende bestemmelser:

- pkt. 6.2.1 c, krav om å fastsette tildelingskriterier*
- pkt. 6.2.3, krav om å fastsette tilskuddsregelverk*
- pkt. 6.3.1, krav om utlysning*

Unntaksbestemmelsen, som åpner for å navngi tilskuddsmottakere direkte, kan bidra til mer effektiv tilskuddsforvaltning i tilfeller der det åpenbart ikke er flere aktuelle søkere.

Uavhengig av om departementene ved utforming og forvaltning av tilskudd følger normalprosedyren eller benytter unntaksmuligheten enkeltstående tilskudd, påligger det departementene å sørge for effektiv bruk av statlige midler. Hensyn til best mulig måloppnåelse innenfor gitte budsjetttrammer skal være førende for hvordan departementene velger å innrette tilskudd.

På linje med andre tiltak, skal det foreligge et utredet beslutningsgrunnlag også for bevilgningsforslag om enkeltstående tilskudd. Her vil utredningsinstruksjonen gjelde på vanlig måte, der utredningens omfang skal tilpasses størrelsen på virkningene av tiltakene: om de er små, mellomstore eller vesentlige.

2.2 Omfang av enkeltstående tilskudd

En kartlegging gjennomført av Finansdepartementet i februar 2022 viser at omfanget av enkeltstående tilskudd er stort, både i antall med 891 tilskudd og i beløp, 12,8 mrd. kroner. Nesten alle departementer bruker unntaksbestemmelsen. Det er samtidig til dels store variasjoner mellom departementene både i omfang og måten unntaksbestemmelsen brukes på. Som beskrevet over er det tilfeller der navngiving av tilskuddsmottakere i budsjettvedtaket kan være hensiktsmessig, men det er grunn til å stille spørsmål ved om unntaksbestemmelsen brukes i for stor grad.

Kunnskapsdepartementet (KD), Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD) og Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) skiller seg ut fra de øvrige departementene ved at de i innværende budsjettår har over 100 enkeltstående tilskudd på sitt departementsområde. Til sammenligning har Samferdselsdepartementet (SD), Forsvarsdepartementet (FD) og Olje- og energidepartementet (OED) under ti tilskudd i sine områder.

Kartleggingen tyder på at antall mottakere av enkeltstående tilskudd har økt fra forrige gang det ble gjennomført en kartlegging av enkeltstående tilskudd i 2011, jf. DFØs rapport [Rapport 2/2012 Når tilskuddsmottakere navngis i budsjettproposisjonene \(dfo.no\)](#). Der ble 791 enkeltstående tilskudd identifisert.

2.3 Risiko ved enkeltstående tilskudd

Bruk av enkeltstående tilskudd åpner ikke for konkurranse om midlene. Da er det vanskelig å vite om vi som fellesskap får høyest mulig måloppnåelse igjen for pengene. Det innebærer potensielt også manglende likebehandling av eventuelt andre søkere.

Det er ikke alltid dokumentert hvordan mottakere av enkeltstående tilskudd velges ut, noe som kan medføre manglende transparens og etterprøvbarehet i forvaltningen.

Utstrakt bruk av enkeltstående tilskudd kan gi insentiver til lobbyvirksomhet. Dersom praksis med å navngi enkeltmottakere oppfattes som utbredt, kan det medføre økt press fra ulikt hold om å bli navngitt i budsjettproposisjonene. Dette taler for en bevisst holdning og restriktiv praksis for å navngi tilskuddsmottakere i budsjettproposisjonene.

2.4 Retningslinjer for omtale i budsjettforslaget

Før formell oppstart av områdegjennomgangen, har FIN kartlagt omfanget av enkeltstående tilskudd. Det er observert ulik praksis for omtale av enkeltstående tilskudd i departementenes budsjettproposisjoner, noe DFØ også har vist til ved tidligere vurderinger av enkeltstående tilskudd.¹

På bakgrunn av dette er det tatt inn nye retningslinjer for begrunnelse og omtale av enkeltstående tilskudd i hovedbudsjettskrivet for 2023-budsjettet:

«Løyvingsreglementet § 9 krev at ein skal gjere greie for innhaldet i og grunngjevinga for løyvingsforslaga og omtale dei resultatata som ein tek sikte på å oppnå med løyvingsforslaga. Krava til omtale av mål og resultatrapportering gjeld både satsingar og mål på tvers av sektorar og verksemdsområde, satsingar og mål for dei einskilde verksemdene og bruken av tilskot som verkemiddel. Når det gjeld omtale av både tilskotsordningar og einskildståande tilskot, viser vi særleg til kapittel 6 i "Bestemmelser om økonomistyring i staten" (føresegnene). Sjå punkt 7.2.3 for meir om dette.

Einskildståande tilskot er tilskot som er øyremerkt til mottakaren utan å være utlyst frå ei tilskotsordning. Mottakaren blir i staden namngjeven i løyvingsforslaget på ein slik måte at løyvinga må reknast som øyremerkt til vedkomande. Dette er eit unntak i føresegnene om tilskotsforvaltning. Hovudelementa skal også presenterast for denne typen tilskot, men det er ikkje krav til å fastsetje tildelingskriterium. I grunngjevinga for løyvingsforslag om einskildståande tilskot, bør det gå fram kvifor det er grunn til å nytte einskildståande tilskot framfor tilskotsordning som verkemiddel. Både korrekt namn på mottakaren og tilskotsbeløpet bør inngå i omtalen. I dei tilfella det ikkje er tenleg å oppgje beløpet i løyvingsforslaget, bør det gå fram korleis tilskotsbeløpet vil bli fastsett. I tillegg til omtalen på postnivå, kan det vere tenleg med ei samla oversikt av dei einskildståande tilskota under eit departement, til dømes i ein tabell som vedlegg til proposisjonen.»

Når denne områdegjennomgangen ferdigstilles, er det for tidlig å vurdere hvordan disse føringene er fulgt opp av departementene. Som omtalt i punkt 5.5, kan det derfor være interessant i videre arbeid å vurdere begrunnelsene i budsjettproposisjonene.

Som ledd i områdegjennomgangen publiserte DFØ i april 2022 veiledning om bruk av enkeltstående tilskudd: [Enkeltstående tilskudd – et unntak i tilskuddsforvaltningen | DFØ \(dfo.no\)](#)

¹ [Rapport 2/2012 Når tilskuddsmottakere navngis i budsjettproposisjonene \(dfo.no\)](#)

3 Trekk ved dagens praksis

Innspillene fra departementene i områdegjennomgangen danner grunnlag for beskrivelsen og vurderingene av trekk ved dagens praksis. Innspillene er kortfattede og varierende og gir ikke grunnlag for grundige og konkrete vurderinger. Våre vurderinger er basert på et helhetlig og overordnet inntrykk av departementenes innspill.

3.1 Lav terskel for å bruke unntaksbestemmelsen

Bruk av enkeltstående tilskudd er utbredt. Flere av departementene har store porteføljer av enkeltstående tilskudd og en praksis som synes å være etablert over flere år.

Der bruken av enkeltstående tilskudd er begrunnet i innspillene, er det ikke alltid tydelig hvorfor det er vurdert som et nødvendig unntak fra hovedregelen om å tildele tilskudd fra en tilskuddsordning. Det kommer i liten grad fram hvordan mottakerne er valgt ut, om det er vurdert å utlyse midler til formålet, eller om formålet kunne vært bedre ivaretatt med en anskaffelse.

Noen av de enkeltstående tilskuddene begrunnes med at dette er eneste aktuelle mottaker for å oppnå formålet. Flere av tilskuddene begrunnes imidlertid mer generelt med at mottakeren bidrar med en viktig oppgave på departementets område. Forutsigbarhet for mottakerne synes også å ligge til grunn for valget av enkeltstående tilskudd som innretning.

DFØ mener terskelen bør være høyere for å benytte enkeltstående tilskudd enn dagens omfang og begrunnelser gir inntrykk av. Vår oppfatning er at utbredt bruk av enkeltstående tilskudd kan bidra til manglende måloppnåelse og mindre effektiv ressursbruk. Gjennom tilskuddsordninger der midlene lyses ut, får flere mulighet til å søke tilskudd og alternative tilnærminger for oppnåelse av mål og samfunnseffekter kan vurderes opp mot hverandre, noe som også bidrar til større grad av likebehandling og transparens i forvaltningen.

DFØs veiledning fra april 2022 peker på at en sentral vurdering som bør ligge til grunn for å benytte enkeltstående tilskudd, er om det kan tenkes å være flere aktører som kan bidra til måloppnåelse eller å løse det aktuelle problemet. Hvis det kan tenkes å være flere aktuelle mottakere, vil en tilskuddsordning med utlysning og konkurranse om midlene, bidra til å sikre likebehandling og bedre måloppnåelse.

Hvis det åpenbart er bare én aktuell mottaker, vil unntaksbestemmelsen kunne brukes for å legge til rette for effektiv tilskuddsforvaltning. Utlysning og konkurranse vil da ikke være kostnadseffektivt eller bidra til bedre måloppnåelse. Det vil da være begrunnelsen i budsjettproposisjonen som bidrar med transparens og etterprøvbarehet. Departementets arbeid med beslutningsgrunnlaget skal være dokumentert internt i virksomheten.

3.2 Variasjoner i praksis og begrepsbruk – manglende kjennskap til regelverket?

Flere departement gjør gode og prinsipielle vurderinger som viser forståelse for regelverket og resulterer i at enkeltstående tilskudd avvikles eller innlemmes i tilskuddsordninger. Samtidig er det om lag en tredjedel av departementene som i liten grad gjør prinsipielle vurderinger eller reflekterer over om en tilskuddsordning kan ivareta det aktuelle formålet på en bedre måte.

Innspillene tyder på variasjon i praksis og begrepsbruk. Blant annet synes enkelte å blande tilskuddsordning og enkeltstående tilskudd, for eksempel ved å beskrive innretningen av tilskudd som «navngitt ordning» og «ny tilskuddsordning vil øremerkes til...».

Enkelte departement kombinerer tilskuddsordning og enkeltstående tilskudd ved at noen mottakere navngis innenfor ordningen. Noen beskriver tildelinger fra en budsjettpost slik at det synes uklart om det er etablert en tilskuddsordning der midlene er lyst ut og vurdert i henhold til et regelverk.

Vi mener denne variasjonen i praksis og begrepsbruk kan tolkes som uttrykk for manglende kjennskap til regelverket for tilskuddsforvaltning. Det kan stilles spørsmål ved om regelverket er tilstrekkelig implementert.

3.3 Enkeltstående tilskudd eller anskaffelse?

Flere av de enkeltstående tilskuddene begrunnes i departementenes innspill med at mottakeren ivaretar viktige oppgaver på departementets område. Det vises i flere tilfeller til at det ligger avtaler til grunn for tilskuddet. Beskrivelsen av disse tilskuddene gir inntrykk av at tilskuddsforvalter opptrer som bestiller og tilskuddsmottakeren er leverandør av en tjeneste eller utfører et oppdrag. Vi er ikke kjent med om departementene har vurdert om disse tilfellene bør forvaltes som anskaffelser i stedet for tilskudd.

Det er viktig å være oppmerksom på skillet mellom tilskudd og anskaffelser, ettersom det er ulikt regelverk som gjelder for disse. Det er ikke alltid lett å vurdere om et tiltak er en anskaffelse eller et tilskudd. Det er realiteten i tiltaket som er avgjørende når dette skal vurderes.

En anskaffelse innebærer en gjensidig avtale mellom partene der ytelse og gjenytelse inngår og rollene som bestiller og leverandør er tydelige. Anskaffelse som innretning vil antakelig kunne ivareta forutsigbarhet for mottaker i større grad enn tilskudd, siden det ligger en gjensidig avtale til grunn.

3.4 Manglende oversikt og samordning

Noen tilskuddsmottakere mottar enkeltstående tilskudd fra flere departementer. I noen tilfeller kjenner departementene til hverandres tilskudd, men det fremgår ikke i alle tilfellene at tilskuddene er samordnet eller kjent av departementene.

Leveransen fra departementene bekrefter behovet for en samlet oversikt over statlige tilskudd. Enkelte departementer etterlyste slik oversikt for å kunne vurdere samordning med andre departementer i tråd med oppdraget fra Finansdepartementet i områdegjennomgangen.

Oversikt over statlige tilskudd har også tidligere vært kartlagt som en utfordring, se [DFØ-rapport 2018:6 Rapport om digitale fellesløsninger for tilskudd](#)).

3.5 Forholdet til Stortinget

Enkelte departementer viser til at de enkeltstående tilskuddene har politisk oppmerksomhet og at det derfor vil være krevende å foreslå endring av innretning eller avvikling. Et departement viser til at Stortinget ikke har ønsket foreslåtte endringer fra enkeltstående tilskudd til tilskuddsordning, og et annet departement viser til at Stortinget selv navngir tilskuddsmottakere i budsjettbehandlingen.

Et departement beskriver at de har hatt praksis som innebærer at søknadsbehandling i en tilskuddsordning gjennomføres og deretter navngis mottakerne med beløp i budsjettproposisjonen. Dette er nå oppe til vurdering i det aktuelle departementet.

Enkeltstående tilskudd innebærer at tildeling av tilskudd følger av Stortingets vedtak. Hvis det skjer endringer i forutsetningen for vedtaket, for eksempel som følge av tilskuddsforvalters oppfølging og kontroll av at vilkår er oppfylt, må departementet vurdere om saken skal forelegges Stortinget på nytt. Dette kan i noen tilfeller kreve egen proposisjon til Stortinget. Jf. reglementet for økonomistyring i staten § 6: *Dersom forutsetningene for et stortingsvedtak endres, og endringene medfører vesentlig tvil i departementet om at vedtaket kan eller bør gjennomføres, skal departementet forelegge spørsmålet om å endre vedtaket eller forutsetningene for Stortinget.*

Siden 1980-tallet har statlig budsjettarbeid dreid i retning av mer rammestyring og delegering.² Forslag til enkeltstående tilskudd i statsbudsjettet innebærer at Stortinget i en del tilfeller besfatte beslutninger på svært detaljert nivå. Det innebærer en praksis som avviker fra det generelle prinsippet om rammestyring.

² [Veileder - Statlig budsjettarbeid \(Mars 2014\) \(regjeringen.no\)](#)

4 Veien videre – forslag til tiltak

Denne områdegjennomgangen synliggjør at enkeltstående tilskudd krever oppmerksomhet og oppfølging. Selv om flere enkeltstående tilskudd har blitt foreslått avvirket og flere er innlemmet i nye eller eksisterende ordninger, mener vi det fortsatt er potensial for videre arbeid og mulige innsparinger.

Under skisserer vi tiltak som kan støtte opp under formålet med områdegjennomgangen, og generelt mer effektiv ressursbruk, i det videre.

Vi oppfatter det som hensiktsmessig med langsiktige tiltak som gir departementene mulighet til å endre praksis over tid. Flere departementer sier at de ønsker å arbeide videre med utvikling av tilskuddsforvaltningen, men at dette vil kreve prosesser med lenger tidshorisonn enn denne gjennomgangen. De foreslåtte tiltakene kan være til støtte i dette arbeidet.

4.1 Vurdere regelverksendring

Unntaksbestemmelsen om enkeltstående tilskudd er kort og overordnet. Den gir ikke klare føringer eller begrensninger for bruken av enkeltstående tilskudd.

DFØs veiledning om enkeltstående tilskudd som ble publisert i april i år, tilsier en høyere terskel for bruk av enkeltstående tilskudd enn det dagens praksis hos departementene tyder på. DFØ vil vurdere om bestemmelsene bør tydeliggjøres, slik at også regelverksteksten gir tydelige holdepunkter for hvordan unntaksbestemmelsen skal kunne brukes.

Det bør også vurderes om forholdet mellom tilskudd og anskaffelser skal omtales i bestemmelsene om tilskuddsforvaltning, se foreslått tiltak om forholdet mellom tilskudd og anskaffelser.

4.2 Kompetansehevende tiltak i forvaltningen

DFØ er opptatt av at alle som forvalter tilskudd i departementene og underliggende virksomheter, har god kompetanse på tilskuddsforvaltning, at de kjenner regelverket godt og at forvaltningen gjennomføres effektivt og i tråd med regelverket. Her ser vi behov for kompetansehevende tiltak.

Tilskuddsforvaltningen kan styrkes på ulike måter. Departementene kan selv ta i bruk veiledning på DFØs nettsider. DFØ arbeider nå med å forbedre og utvikle veiledningen. Erfaringene fra denne gjennomgangen vil legges til grunn for det videre arbeidet.

Denne gjennomgangen tyder på at det er ulik praksis og ulike utfordringer i departementene. Det kan derfor også være hensiktsmessig at DFØ deltar i departementsvise tiltak som målrettes til det enkelte departementets utfordringer og behov. I forbindelse med slike tiltak får også DFØ bedre kjennskap til praksis i tilskuddsforvaltningen.

4.3 Veiledning om forholdet mellom tilskudd og anskaffelse

Det er viktig at departementene har et bevisst forhold til grensedragningen mellom tilskudd og anskaffelse slik at man unngår at anskaffelser feilaktig håndteres som tilskudd.

DFØ vil vurdere et prosjekt for å tydeliggjøre forholdet mellom tilskudd og anskaffelser og utvikle veiledningsmateriell blant annet til bruk i vurderingen av om det er hensiktsmessig å benytte tilskudd eller anskaffelse.

4.4 Samlet oversikt over statlige tilskudd

En samlet oversikt over statlige tilskudd kan være et viktig grunnlag for oppfølging og kontroll av tilskudd, samt for å kunne vurdere bedre samordning.

DFØ gjennomfører nå pilotprosjektet Digitilskudd i samarbeid med KUD. Prosjektet etablerer en samlet oversikt over statlige tilskudd til frivillige organisasjoner. Oversikten viser både enkeltstående tilskudd og tildelinger fra tilskuddsordninger med beløp og tilskuddsmottakere. Se eksempel på oversikt over statlige tilskudd til en av mottakerne som mottar tilskudd under flere departementer i Digitilskudd: [FORANDRINGSFABRIKKEN STIFTELSE – Tilskudd – DFØ \(dfo.no\)](#). Pilotprosjektet involverer omtrent halvparten av de statlige tilskuddsforvalterne og de fleste departementene.

Det er ikke nødvendigvis problematisk i seg selv at en mottaker får tilskudd fra flere departementer, da mottakeren kan bidra til måloppnåelse i flere sektorer. Det kan imidlertid oppstå tilfeller av dobbeltfinansiering, og det vil være hensiktsmessig å vurdere overlapp mellom formål og tildelinger til samme mottaker fra flere departementer.

4.5 Jevnlig vurdering av den samlede porteføljen

DFØ anbefaler at det vurderes tiltak som bidrar til jevnlig vurderinger av enkeltstående tilskudd. Det kan være i form av sykliske områdegjennomganger av samtlige enkeltstående tilskudd på alle departementsområder, eller i form av strengere rammer for opprettelse av nye enkeltstående tilskudd.

Etter hvert som handlingsrommet i statsbudsjettene blir mindre, vil behovet for verktøy og mekanismer som legger til rette for strengere prioritering også av eksisterende utgifter, øke. Områdegjennomganger er et verktøy for å vurdere eksisterende utgiftsområder. Et mulig tiltak er derfor å gjennomføre områdegjennomganger av enkeltstående tilskudd jevnlig, for eksempel i begynnelsen av hver nye stortingsperiode.

Et annet alternativ er bruk av såkalte «solnedgangsklausuler». I NOU 2021:4 *Norge mot 2025* pekes det på at nye tiltak kan utformes med en klar tidshorisont. Det kan for eksempel innebære at alle nye enkeltstående tilskudd opprettes for tre år. Dersom det ikke gjennomføres en effektevaluering og tas nye aktive beslutninger, vil tilskuddet automatisk avvikles etter tre år.

Dersom det er et ønske om å arbeide videre med å øke oppmerksomheten og kompetansen om enkeltstående tilskudd, kan det som det som forberedelse til statsbudsjettet for 2024 gjøres en gjennomgang av samtlige begrunnelser for enkeltstående tilskudd i departementenes budsjettproposisjoner, jf. at dette er en ny føring i hovedbudsjettskrivet for 2023-budsjettet. En slik gjennomgang kan danne et kunnskapsgrunnlag for videre arbeid på området. Det kan også brukes inn i arbeid med å støtte de departementene som peker på at de ønsker å jobbe med videre omlegginger frem mot 2024-budsjettet.

4.6 Særskilt oppfølging av enkelte departementer

Flere departementer har pekt på at en omlegging av tilskudd tar tid, og at større grep bør gjennomføres med lengre tidshorisonn enn fra år til annet. Vi mener hensynet til tilstrekkelig tid til gode prosesser viktig, men det må balanseres opp mot hensyn til fremdrift og tilstrekkelige insentiver til å gjennomføre endringer.

På grunnlag av de innkomne innspillene, vil DFØ ta initiativ til dialog med enkelte departementer der vi mener det er særlig grunnlag for videre oppfølging av dagens praksis.

4.7 Orienterer Stortinget om pågående arbeid med enkeltstående tilskudd

I hovedbudsjettskrivet for 2023 ble det gitt retningslinjer for omtale og begrunnelse av enkeltstående tilskudd i budsjettproposisjonene, jf. punkt 3.1. Vi mener i tillegg at funn og vurderinger fra denne gjennomgangen bør omtales for Stortinget som del av budsjettframlegget.

Bruk av enkeltstående tilskudd handler også om forholdet mellom regjering og Storting. Vi tror økt oppmerksomhet og kunnskap også hos bevilgende myndighet kan bidra til bedre praksis på sikt.

